

Varför måste den mänskliga fortplantningen ske i äktenskapet?

Från *Donum vitae* (1987)

Del II

Ingrepp i den mänskliga fortplantningen

1. Varför måste den mänskliga fortplantningen ske i äktenskapet?

A. Heterolog konstgjord befruktning

1. Varför måste den mänskliga fortplantningen ske i äktenskapet?

Varje människa måste alltid tas emot som en Guds gåva och välsignelse. Ur moralisk synpunkt måste dock en gentemot det ofödda barnet verkligen ansvarsfullkonception vara en frukt av äktenskapet. Den mänskliga fortplantningen har i kraft av föräldrarnas och barnens värdighet som person specifika egenskaper. Tillblivelsen av en ny person, vid vilken mannen och kvinnan medverkar med Skaparens makt, skall vara frukten av och ett tecken på de äkta makarnas ömsesidiga skänkande av varandra till varandra, av deras kärlek och trohet.⁽³⁴⁾ Makarnas trohet i äktenskapets enhet omfattar den ömsesidiga respekten för deras rättighet att endast bli föräldrar genom varandra.

Barnet har rätt att bli till, framburet och satt till världen och uppfostrat inom äktenskapet. Just genom den säkra och erkända relationen till de egna föräldrarna kan barnet upptäcka sin egen identitet och mogna.

I barnet finner föräldrarna en bekräftelse på och ett komplement till deras ömsesidiga hängivenhet. Barnet är det levande återskenet av deras kärlek, det förblivande tecknet på deras äktenskapliga gemenskap, den levande och ouplösliga enheten av deras föräldraskap.(35)

I kraft av personens kallelse och sociala ansvar bidrar barnens och föräldrarnas väl till samhällets välfärd. Samhällets livskraft och jämvikt kräver att barnen kommer till världen i familjens hägn och att familjen är fast grundad i äktenskapet.

Kyrkans tradition och den antropologiska reflexionen ser i äktenskapet och dess ouplösliga enhet den enda värdiga platsen för en verkligt ansvarsfull fortplantning.

2. Motsvarar heterolog konstgjord befruktning makarnas värdighet och sanningen i äktenskapet?

Genom IVF och ET och heterolog konstgjord insemination sker konceptionen genom sammanförande av könsceller som kommer från åtminstone en givare som är en annan än den äkta maken eller maken.

Heterolog konstgjord befruktning motsäger äktenskapets enhet, makarnas värdighet, föräldrarnas särskilda kallelse och barnets rätt att bli till och satt till världen i och genom äktenskapet.(36)

Respekten för äktenskapets enhet och den äktenskapliga troheten kräver att barnet blir till i äktenskapet. Det band som består mellan makarna garanterar dem objektivt sett deras oförytterliga rätt att bli föräldrar genom varandra.(37) Kommer könsceller från en tredje person till användning innebär detta ett brott mot de äkta makarnas inbördes förpliktelser och utgör en allvarlig överträdelse med avseende på en väsentlig egenskap hos äktenskapet, nämligen dess enhet.

Heterolog konstgjord befruktning kränker barnets rätt, berövar det dess barnrelation till sina biologiska föräldrar och kan hindra mognaden av den personliga identiteten. Den innebär dessutom ett angrepp på makarnas gemensamma kallelse till fader- och moderskap. Objektivt berövas den äktenskapliga fruktbarheten dess enhet och integritet. Den åstadkommer och manifesterar ett brott mellan genetiskt föräldraskap, »havandeskapsföräldraskap« (*gestational parenthood*) och föräldrarnas uppfostransansvar. En sådan förändring av de personliga relationerna i familjens inre sfär har följdverkningar på samhället och staten. Det som hotar familjens enhet och fasthet blir en källa till strid, oordning och orättfärdigheter i hela det sociala livet.

Dessa grundsatser leder till en negativ moralisk bedömning av heterolog konstgjord befruktning. Enligt denna bedömning är det moraliskt otillåtet att befrukta en gift kvinna med sperma som kommer från en annan man än hennes make. Likaså är det inte tillåtet att befrukta en äggcell, som kommer från en annan kvinna, med den egna makens sperma. Vidare kan den konstgjorda befruktningen av en ogift kvinna eller en änka inte moraliskt rättfärdigas, oavsett vem som är givaren.

Önskan att få ett barn och makarnas kärlek till varandra som vill komma till rätta med en oöverbärlig sterilitet är begripliga bevekelsegrunder. Men subjektivt goda avsikter kan varken bringa heterolog konstgjord befruktning i samklang med äktenskapets objektiva och oförytterliga egenskaper eller med respekten för barnets och makarnas rättigheter.

+

Under den audiens som beviljats undertecknad prefekt, efter plenarsammanträde med denna kongregation, har påven Johannes Paulus II godkänt denna instruktion och beordrat dess offentliggörande.

Rom, i sätet för Kongregationen för trosläran, den 22 februari 1987, in Festo Cathedrae Sancti Petri Apostoli.

*Joseph Kardinal Ratzinger, Prefekt + Alberto Bovone, titulärärkebiskop av Cesarea i Numidien, Sekreterare.
Per Paul Ekström, Översättning.*

+

(Källa: *Donum vitae*. Se www.respektlivet.nu; Med tillstånd av Respekt och Veritas förlag för publicering i utdrag på Katolska Utskottets för Äktenskap och Familj hemsida, november 2011).

Noter:

34 Jfr Andra Vatikankonciliet: Pastoralkonstitutionen *Gaudium et spes*, 50,

35 Jfr Johannes Paulus II: Apostolisk skrivelse *Familiaris consortio*, 14: AAS 74 (1982) 96 (DC 1982, n:o 1821, p.5).

36 Jfr Pius XII: *Tal till deltagarna vid den Fjärde internationella kongressen för katolska läkare*, 29 sept. 1949: AAS 41 (1949) 559 (DC 1949, n:o 1054, col. 1348–1349): Enligt Skaparens plan »skall en man lämna sin fader och sin moder och hålla sig till sin hustru, och de skall bli ett kött« (Gen 2:24). Äktenskapets enhet, som är bunden till skapelseordningen, är en sanning som är tillgänglig för det naturliga förnuftet. Traditionen och Kyrkans läroämbete hänvisar ofta till Första Moseboken (Genesis), både direkt och genom de ställen i Nya Testamentet som hänсыftar till dem: Mt 19:4-6; Mk 10:5–8; Ef 5:31. Jfr Athenagoras: *Legatio pro christianis*, 33: PG 6, 965–967; S:t Johannes Chrysostomos: *In Mattheum homiliae*, LXII,19: PG 58,597: S:t Leo den Store: *Epist. ad Rusticum*, 4: PL 54, 1204; Innocentius III: *Epist.*

Gaudeamus in Domino: DS 778; Andra Konciliet i Lyon: IV sess.: DS 860; Konciliet i Trient: XXIV sess.: DS 1798, 1802; Leo XIII: Encyklika *Arcanum divinae sapientiae*: ASS 12 (1879–80) 388-391; Pius XI: Encyklika *Casti connubii*: AAS 22 (1930) 546–547; Andra Vatikankonciliet: Pastoralkonstitutionen *Gaudium et spes*, 48; Johannes Paulus II: Apostolisk skrivelse *Familiaris consortio*, 19: AAS 74 (1982) 101–102 (DC 1982, n:o 1821, p. 7); CIC, can. 1056.

37 Jfr Pius XII: *Tal till deltagarna vid den Fjärde internationella kongressen för katolska läkare*, 29 sept. 1949: AAS 41 (1949) 560 (DC 1949, n:o 1054, col. 1348); *Tal till deltagarna i kongressen för det italienska katolska barnmorskeförbundet*, 29 okt. 1951: AAS 43 (1951) 850 (DC 1951, n:o 1109, col. 1473–1474); CIC, can. 1134.

+

Nya problem rörande fortplantning

Från *Dignitas personae* (2008)

Del II

Ingrepp i den mänskliga fortplantningen

11. I ljuset av de principer som påminns om ovan kan nu vissa frågor gällande fortplantning, som har uppkommit och förtydligats under åren efter publikationen av *Donum vitae*, undersökas.

Tekniker för assisterad befruktning

12. När det gäller att *behandla infertilitet* måste nya medicinska tekniker respektera tre fundamentala värden: a) varje människas rätt till liv och till fysisk integritet från befruktningen till den naturliga döden; b) äktenskapets enhet, vilket innebär den ömsesidiga respekten för rätten i ett äktenskap att bli en mor eller far enbart med maken eller maken;

(19) c) sexualitetens specifikt mänskliga värden som kräver ”att tillblivelsen av en mänsklig person måste vara frukten av den specifika äktenskapliga kärleksakten mellan två makar”.(20) Tekniker för att hjälpa fortplantningen ”avvisas inte därför att de är artificiella. I det avseendet uppvisar de läkarkonstens möjligheter. Men man måste värdera dem utifrån en moralisk synpunkt, i det att man relaterar dem till värdigheten hos den mänskliga personen som är kallad att förverkliga Guds kall att ge kärlekens och livets gåva”.(21) I ljuset av denna princip skall alla tekniker för heterolog konstgjord befruktning,(22) liksom de för homolog konstgjord befruktning(23) som är substitut för den äktenskapliga akten exkluderas.

Å andra sidan är tekniker som fungerar som *en hjälp för den äktenskapliga akten* tillåtna. Instruktionen *Donum vitae* deklarerar: ”Läkaren står i personernas och den mänskliga fortplantningens tjänst och har ingen fullmakt att förfoga över dem eller att fatta beslut beträffande dem. Det medicinska ingreppet respekterar personens värdighet när det avser att understödja den äktenskapliga akten, genom att underlätta dess genomförande eller hjälpa den att uppnå sitt syfte, dvs. när den sker på normalt sätt.”(24) När det gäller homolog artificiell insemination, deklarerar den att: ”Homolog konstgjord insemination inom äktenskapet kan inte godtas, utom i det fall då det tekniska medlet inte ersätter den äktenskapliga akten, utan underlättar och hjälper den för att den skall uppnå sin naturliga bestämmelse.”(25)

13. Tekniker som är riktade mot att avlägsna hinder för naturlig befruktning, såsom till exempel hormonbehandlingar för infertilitet, kirurgi för endometriosis eller frigörande av äggledare eller kirurgiska ingrepp på dessa är tillåtna. Alla dessa tekniker kan anses som *autentiska behandlingar* eftersom det gifta paret, när väl problemet som orsakar infertiliteten har lösts, åter kan ägna sig åt den äktenskapliga akten som leder till fortplantning utan att läkarens handlingar direkt påverkar själva akten. Ingen av dessa behandlingar ersätter den äktenskapliga akten vilken allena är värdig helt ansvarsfull fortplantning.

För att hjälpa många infertila par som önskar barn borde *adoption* uppmuntras, förespråkas och underlättas av lämplig lagstiftning, så att de många barn som saknar föräldrar kan få ett hem som kan bidra till deras mänskliga utveckling. Därutöver förtjänar forskning och investeringar som riktar sig mot att *förebygga sterilitet* uppmuntran.

*Rom, från sätet för Kongregationen för trosläran,
8 september 2008, Jungfru Marias födelse.*

*William Kard. Levada
Prefekt*

*+ Luis F. Ladaria, S.I.
titulärärkebiskop av Tibica
Sekreterare*

(Källa: *Dignitas personae*. Se www.respektivet.nu; Med tillstånd av Respekt och Veritas förlag för publicering i utdrag på Katolska Utskottets för Äktenskap och Familj hemsida, november 2011).

Noter:

19 Jfr. Kongregationen för trosläran, instruktionen *Donum vitae*, II, A, 1: AAS (1988), 87.

20 Kongregationen för trosläran, instruktionen *Donum vitae*, II, B, 4: AAS (1988), 92.

21 Kongregationen för trosläran, instruktionen *Donum vitae*, Introduktion, 3: AAS 80 (1988), 75.

22 Begreppet heterolog konstgjord befruktning eller fortplantning innebär ”de metoder som är inriktade på att på ett konstgjort sätt åstadkomma en mänsklig konception genom att använda könsceller som härrör från åtminstone en givare som är en annan man än den äkta maken” (Instruktion *Donum vitae*, II: AAS 80 [1988], 86).

23 Begreppet homolog konstgjord befruktning eller fortplantning innebär “den teknik som är inriktad på att få till stånd en mänsklig konception med hjälp av könscellerna från båda makarna” (Instruktion *Donum vitae*, II: AAS 80 [1988], 86).

24 Kongregationen för trosläran, instruktionen *Donum vitae*, II, B, 7: AAS 80 (1988), 96; jfr. Pius XII, Tal till deltagarna vid den fjärde internationella kongressen för katolska läkare (29 september 1949): AAS 41 (1949), 560.

25 Kongregationen för trosläran, instruktionen *Donum vitae*, II, B, 6: AAS 80 (1988), 94.